

18/12/2015

BR. 416

BILTEN

NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

SPORAZUM

DECARBONIZE

Informacije objavljene u ovom Biltenu ne treba tumačiti kao opredeljenje AERS prema temama kojima se bave
Selektovao i uredio Dušan Daković – dusan.dakovic@aers.rs

Postignut globalni klimatski sporazum

- *Iz materijala svetskih novinskih agencija, dnevnika i specijalizovanih portala -*

PARIZ - Predstavnici 195 zemalja postigli su u subotu kasno uveče temeljni klimatski sporazum koji će, po prvi put, obavezati bezmalo svaku zemlju na smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte (GHG), kako bi se sprečile dramatične i drastične posledice po globalno zagrevanje planete. Učesnici Svetske konferencije o klimatskim promenama uspeali su ono što je bilo neostvarivo u poslednje dve decenije: Konsenzus o potrebi postepenog napuštanja ekološki najprljavijih fosilnih goriva, kao i hodogram za 195 zemalja kako da to sprovedu. Novi sporazum donosi i raspored po kome zemlje moraju da se vraćaju na pregovarački sto na svakih pet godina sa planovima u kojima će se postepeno povećavati nivo strogoće postojećih planova. Prvi takav sastanak održaće se 2020. godine, kada će se od zemalja zatražiti da izađu sa predlozima tvrdih nacionalnih planova.

Kristijana Figueres i Ban Ki-Mun (UN) i Loran Fabius, i Fransoa Oland (Francuska) pozdravljaju usvajanje Sporazuma na finalnom plenumu Svetske konferencije o klimatskim promenama u Buržeu u okolini parisa, 12. decembra 2015.

Otvorena pitanja:

Pravna priroda sporazuma - da li će on biti obavezujući - bila je predmet uzavrelih rasprava od samog početka pregovora. Sporazum ide po tankoj liniji, donoseći obaveze vezane za neke od dogovorenih elemenata poput potrebe podnošenja izveštaja, dok druge aspekte dogovora, kao što su određivanje granica emisije za pojedinačne zemlje, definiše kao neobavezujuće.

Nakon ciljanog smanjenja emisija u 2020., stvar nije okončana: Dogovor je smišljen tako da evoluiru na svakih pet godina. Konkretno, posle pet godina, ciljevi svake od zemalja biće preispitani, kako bi se svet približio dodatno meti od 2 stepena Celzijusa.

Sporazum iz Pariza tek treba da prihvate pojedinačne vlade zemalja uključenih u ovaj proces. Ujedinjene nacije, međutim, neće čekati da svih 196 nacija upale zeleno svetlo. Zemljama je ostavljen rok da od 22. aprila 2016. do 21. aprila 2017 zvanično potpišu Sporazum. Onog momenta kada to uradi najmanje 55 zemalja, s tim da one učestvuju sa najmanje 55% u globalnim emisijama gasova staklene bašte u svetu, pakt 30 dana nakon toga stupa na snagu .

Pet najvažnijih komponenti pariskog sporazuma o klimi:

1. Ciljna temperatura

Novi sporazum određuje cilj smanjenja globalnog zagrevanja „osetno ispod 2°C“ iznad pred-industrijskih nivoa, kao i da se nastavi sa naporima u cilju ograničenja povećanja temperature na 1,5°C iznad pred-industrijskih nivoa do 2100. Jednom propratnom odlukom „pozvan“ je UN međuvladin panel o klimatskim promenama da pripremi specijalni izveštaj u 2018. o posledicama globalnog zagrevanja iznad 1,5°C, kao i puteve koje bi emisije trebalo da slede da bi se temperature zadržale u tim okvirima.

2. Mehanizam realizacije

Sporazum donosi redosled za države da se odrede prema preuzetim obavezama vezanim za smanjenje emisija i utvrde dodatne, ambicioznije ciljeve. Revizije te vrste trebalo bi da se sprovedu na svakih pet godina, počev od 2023., mada će u međuvremenu jedan presek biti urađen 2018, s obzirom da postoji potreba brzog smanjenja emisija ako se želi da globalno zagrevanje bude ograničeno u skladu sa ciljnom temperaturom predviđenom Sporazumom.

3. Finansijska podrška

Finansiranje klimatske politike bilo je možda najbolnja tačka u pregovorima, s obzirom da su razvijene zemlje prethodno obećale da će godišnje do 2020. izdvajati 100 milijardi dolara klimatske pomoći zemljama u razvoju, a do sada nisu to u potpunosti ispunile. Sporazum ovo rešava tako što određuje donju granicu klimatske pomoći zemljama u razvoju na 100 milijardi dolara i poziva na ciklusnu petogodišnju reviziju ovih finansijskih obaveza. Dokument takođe poziva razvijene zemlje da, ako mogu, pruže dodatno finansijsku pomoć, na dobrovoljnoj osnovi.

4. Dugoročni cilj

Na dugi rok, Sporazum šalje jaku poruku u svetske prestonice i na finansijska tržišta da su fosilna goriva, poput uglja i nafte, na izlaznoj putanji i da je neophodno veliko preusmeravanje na izvore čiste energije. Sporazum teži dostizanju, „što skorijeg vrha GHG emisija“, ali je određuje konkretan rok posle koga bi rast emisija štetnih gasova bio zaustavljen i preokrenut. Samim tim, Sporazum ostavlja dosta prostora državama, poput Indije, da značajno povećaju svoje emisije, dok druge države istovremeno smanjuju svoje u skladu sa određenim nacionalnim ciljevima. Sporazum iz Pariza takođe određuje dugoročni cilj onoga što se naučno definiše pod pojmom „ugljenične neutralnosti“, a određuje situacije kada su emisije ugljen-dioksida dovoljno niske da ih mogu absorbovati šume i okeani širom sveta. U Sporazumu se, naime, navodi da je dugoročan cilj „uspostavljanje ravnoteže u drugoj polovini ovog veka između antropogenih emisija iz izvora i uklanjanja emisija gasova staklene bašte, na razuman i održiv način u okviru napora za iskorenjivanje siromaštva“.

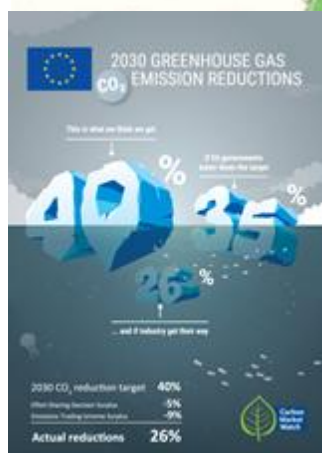
5. Gubici i štete

Vrelo pitanje uspostavljeno na samom startu tih pregovora, bilo je zasnovano na konceptu proizašlom iz činjenice da su industrijski razvijene zemlje odgovore za najveći deo dosadašnjih posledica globalnog zagrevanja, pa samim tim moraju da nadoknade štetu koju su klimatske promene stvorile zemljama u razvoju. Očekivano, ovaj stav je izazvao podele tokom debate, posebno između SAD i siromašnih zemalja, s obzirom da je američka delegacija bila protiv bilo kakvog jezika koji bi uspostavio sistem u kome bi ta zemlja mogla biti tužena za štete koje je pretrpela usled klimatskih promena. Ipak, kompromis do koga se došlo, unosi kroz poseban odeljak Saopštenja stav o gubicima i šteti, što su mnogi smatrali malo mogućim da će se desiti. Istovremeno ovo pitanje ostaje otvoreno za predmet budućih rasprava. Konkretno, Sporazum upućuje zemlje na formiranje procesa koji bi se bavio gubicima i štetom izazvanom neminovnim klimatskim posledicama.

Klimatski dogovor zahteva investicije od 16,5 biliona dolara!

PARIZ - Mete koje su obuhvaćene dogovorom ostvarenim u Parizu zahtevaće do 2030. godine investicije u visini 16,5 biliona, ili 16.500 milijardi dolara, u oblasti obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti, izračunali su eksperti Međunarodne agencije za energiju (IEA). Da bi to obezbedile, vlade će morati da ponude investitorima podsticaje za proizvodnju „čiste“ energije, da smanje podršku proizvođačima fosilnih goriva i podignu cenu za emisije CO₂ i drugih štetnih gasova, kao i da smanje seču šuma. Promene će pogoditi sektore industrije od transporta do građevinarstva i podstaknuti ljude na promenu ponašanja. Brojke IEA odražavaju troškove koje će podneti države kako bi ostvarile dobrovoljno prihvaćene obaveze obuhvaćene programom iz Pariza, plus procenu onoga što će biti potrebno da bi se globalna temperatura spustila ispod cilja od 2 stepena Celzijusa.

Planirani doprinosi u obnovljivim kapacitetima po zemljama i regionima (Podaci IEA)

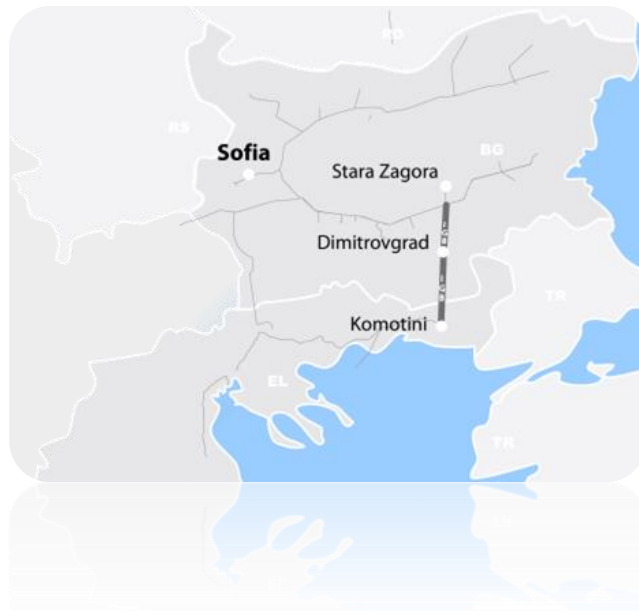
EU će morati da preispita cilj od 40% smanjenja emisija do 2030.

BRISSEL - Jedna od posledica dogovora sa Svetskog samita o klimi je da će Evropska unija morati da se vrati za sopstveni pregovarački sto kako bi utvrdila plan potreban za ispunjenje ciljeva obuhvaćenih pariskim sporazumom. EU države su se dogovorile 2014. godine da odrede cilj smanjenja emisija GHG za 40 odsto do 2030, u odnosu na nivoe iz 1990, za 50% do 2050. i na bezmalo nulu do 2100. Taj cilj je i pre Pariza bio politički komplikovan, zbog otpora članica EU energetski zavisnih od fosilnih goriva, uglja pre svega. Sada ni taj cilj od 40% smanjenja emisija nije dovoljan da se postigne u Parizu dogovoreni cilj smanjenja globalnog zagrevanja na 1,5°C, pa posmatrači najavljuju žestoke rasprave unutar EU28 bloka.

Bugarska i Grčka dogovorile računicu za gasovodni interkonektor

SOFIJA - Grčka i Bugarska potpisale su prošlog četvrtka finalni investicioni sporazum o gradnji 180 kilometara dugog gasovodnog interkonektora između dve države (IGB). Ovo zajedničko ulaganje, u kome učestvuju i italijanska energetska kompanija Edison treba do druge polovine 2018. da izgradi gasovod kapaciteta tri milijarde kubnih metara godišnje, kojim će Bugarska preuzimati azerbejdžanski gas iz projektovanog magistralnog Južnog gasnog koridora. Investicija se procenjuje na 220 miliona evra, a jedan je od tri gasovodna projekta koje istovremeno planira Bugarska. Drugi je interkonektor sa Rumunijom, koji treba da bude spreman sredinom iduće godine, a treći gasovod sa Srbijom, koji Bugarska planira da izgradi u 2018. godine.

Istoga dana, vicepremijer Bugarske Tomislav Dončev i Klaus Diter Borčard, direktor direktorata Evropske komisije za unutrašnje energetske tržište dogovorili su se o formiranju zajedničke radne grupe za podršku izgradnje gasnog čvorišta u Bugarskoj planiranoj da služi za snabdevanje čitavog regiona Balkana prirodnim gasom, piše **New Europe**.

EU Antimonopolski regulator prihvatio ustupke Bugarskog BEH-a

BRISEL - Antimonopolski regulatori Evropske unije u četvrtak su prihvatili ponudu državnog Bugarskog energetskog holdinga (BEH) da otvori veleprodajno tržište električne energije te države. „BEH se obavezao da ponudi određene količine električne energije na jednom nezavisno rukovođenom tržištu za dan unapred na novootvorenoj berzi električne energije u Bugarskoj“, saopšteno je iz Evropske komisije. Ponuda dolazi posle trogodišnje istrage posle koje su usledile tužbe EU da je BEH blokirao trgovcima pravo da slobodno preprodaju električnu energiju kupljenu od te kompanije.

Reuters

Ustavni sud poništio odluku Parlamenta Moldavije da smeni čelnike regulatorne energetske agencije

KIŠNJEV - Ustavni sud Moldavije proglasio je 8. decembra protivustavnim odluku parlamenta te zemlje od 3. decembra kojom je raspušten odbor direktora Energetske regulatorne agencije Moldavije (ANRE). Odluka parlamenta je usledila posle odluke Regulatora da odobri nove tarife za distribuciju električne energije i povećanje cena struje za krajnje potrošače.

EU obustavila istragu o manipulisanju cenama nafte

BRISEL – Odluka Evropske komisije da obustavi istragu o potencijalnoj manipulaciji cenama naftnih repere, skinula

je teret sa osumnjičenih evropskih naftnih kolosa Royal Dutch Shell, BP i Statoil. Njihove trgovačke jedinice, kao i u agencija za praćenje cena nafte, Platts, u koje su u maju 2013. upali istražioci EU, nisu više pod istragom, niti Komisija trenutno proverava „postupke vezane za određivanje cenovnih repere za sirovu naftu“, rekao je Ricardo Cardoso, portparol antimonopolske službe EU. **Bloomberg** navodi da kraj istrage o mogućem manipulisanju cenama nafte predstavlja, s druge strane, udarac pobornicima dodatnih reformi, ili regulative u ovoj često potpuno nepredvidivoj i logikom čisto tržišnih zakonitosti nejasnoj oblasti. Shell, najveća evropska naftna

kompanija, saopštila je, naravno, da je „obradovana“ odlukom evropskog regulatora.

Evropska komisija je, s druge strane, saopštila da je u ponedeljak otvorila formalnu istragu povodom sumnji da su tri evropske kompanije, Abengoa, Alcogroup i Lantmaennen dogovarale zajedničke ponude da bi podigli cene etanola.

Kada će cene nafte neminovno krenuti na gore i ko će to doživeti?

NUJORK, LONDON - Ključna dva pitanja koja, posle ministarskog sastanka OPEC od prošlog petka zaokupljaju aktere i analitičare naftnog tržišta su: Na kom nivou će se i kada zaustaviti pad cena nafte i - analogno izreci „Ko živ ko mrtav“ - kako će neminovni uspon dočekati one na strani proizvodnje i ponude ove strateške sirovine. Za sada su sve procene empirijske prirode, ili zasnovane na nagađanjima, a ne osnovnim tržišnim parametrima. To jedan od analitičara ilustruje u tekstu za **Wall Street Journal** činjenicom da su uzroci variranja cena nafte - nivo gotovine kod špekulanata, većinom hedge fondova i profesionalnih trgovačkih firmi, i njihove procene, a ne sama ponuda sirove nafte.

Odluka OPEC-a da nastavi sa strategijom gušenja konkurenata na tržištu, iako očekivana, izazvala je na početku nedelje pad cena nafte na 40 dolara, uz pojavu opcije od čak 20 dolara, kao donje granice.

Izvesno je međutim da će otkazivanje, ili odlaganje investicija u jednom trenutku stvoriti neravnotežu na tržištu sa umanjenom ponudom koja će brzo isprazniti sada već do guše popunjena skladišta nafte na kopnu i ona na iznajmljenim tankerima usidrenim na otvorenom moru. **NEDELJA wpcserbia.rs**

Saudijska Arabija se preračunala?

Preneto iz pregleda NEDELJA wpcserbia.rs

LONDON, RIJAD - „Toliko o zamisli da će američka proizvodnja nafte iz škrljaca biti uništena visokorizičnom politikom koju je Saudijska Arabija usvojila pre godinu dana, zadržavajući OPEC-ove slavine otvorenim i zatrpavajući tržište nesmanjenom ponudom. Posle 12 meseci ovog eksperimenta, OPEC je taj koji je u haosu. S druge strane, američka proizvodnja nafte jedva da je načeta. U proteklih pola godine, smanjena je za 5%, ali uz napomenu da je ona između sredine 2012. i sredine 2015. uvećana za 50%. Ukratko, Saudijski rezultat je bezmalo nula“, konstatuje u ovonedeljnoj analizi situacije na tržištu nafte posle minulog sastanka OPEC londonski **Guardian**.

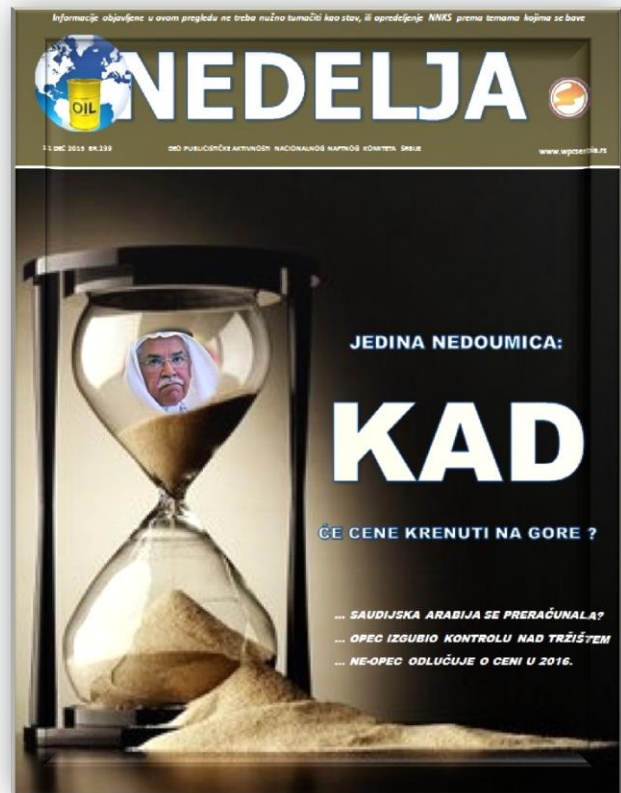
Ovaj i drugi mediji koji komentarišu očekivanu odluku s poslednjeg ministarskog sastanka OPEC-a navode da je reakcija tržišta bila logična, spustivši cenu Brenta za dva dolara, na blizu najnižeg nivoa u poslednjih sedam godina od 41 dolar. Ne iznenađuje i činjenica da se sastanak završio haotično. Saudijski ne veruju u mogućnost da Iran smanji proizvodnju svoje nafte, pa je sastanak završen u pat poziciji, uz neskrivenu ogorčenost članica poput Venecuele, koje su zahtevale rezanje kvote.

Analitičari komentarišu da je Saudijska Arabija zaboravila na iskustva iz prošlosti kada su proizvođači u situacijama pretrpanosti tržišta ponudom nafte ostajali u poslu do samog kraja. Investicije u sektor proizvodnje nafte iz škrljaca jesu potonule, što pokazuje i broj zatvorenih izvora u SAD. Međutim, investicije i proizvodnja su različite stvari, piše Guardian. Proizvođači se prilagođavaju tako što stežu svoje dobavljače, buše samo na naj optimalnijim pozicijama i smanjuju troškove. Na kraju će, svakako, niske cene nafte dovesti do smanjenja proizvodnje, što je bio cilj Saudijsaca. Međutim, Rijad se upustio u dugotrajnu bitku sa sopstvenim default-om i stvorio sebi veliki problem čekajući da se nafta eventualno vrati na nivo od 100 dolara potreban za uravnoteženje budžeta ove monarhije. Čak i njegovih 640 milijardi dolara deviznih rezervi neće daveka trajati, konstatuje londonski dnevnik.

OPEC izgubio kontrolu nad tržištem

LONDON - "OPEC je izgubio kontrolu nad tržištem nafte i ako se iz temelja ne promene stvari i potražnja ne premaši prekomerno snabdevanje na tržištu, logika najmanjeg otpora vodi ka najnižim nivoima cena iz 2008. u rasponu od 35 do 38 dolara za barel", kaže Michael Hewson iz CMC Marketsa. Dodatna u prilog prognoza da će se unutar OPEC-a sada pojačati bitka za tržište, pokazuje podatak iz izvora u trgovačkim krugovima da je Saudijska Arabija povećala isporuke u Aziju u poslednja dva meseca. Na strani potražnje ističe se opredeljenje Kine da iskoristi niske cene nafte kako bi pokušala da udvostruči strateške rezerve u 2016. za 70 do 90 miliona barela. **Bloomberg**

Reuters: Berze električne energije u jugoistočnoj Evropi - pregled

ZAGREB - Hrvatska berza električne energije (CROPEX) počće s radom u januaru 2016. umesto u ovom mesecu kao što je ranije planirano. Stručnjaci su završili algoritam za izračunavanje tržišnih cena i CROPEX će početi s radom u januaru, kazao je direktor hrvatskog tržišta Silvio Brkić, a prenosi Reuters. Po njegovim rečima, CROPEX planira da se do kraja iduće godine pridruži berzi u Sloveniji. Slovenačko tržište je od prve polovine ove godine povezano s onim u Italiji, napominje **Reuters**.

Agencija dodaje da se otvaranje SEEPEX berze električne energije u Srbiji takođe planira za početak 2016. U

SEEPEX-u planiraju povezivanje s Mađarskom koja je već povezala trgovanje ugovorima za isporuke u narednom danu sa Češkom, Slovačkom i Rumunijom. U početnoj fazi na hrvatskoj i srpskoj berzi električne energije trgovače se ugovorima za isporuke dan unapred (day ahead power market) dok je trgovanje ugovorima za isporuke u istom danu najavljeno za kasniju fazu rada.

Bugarska je, s druge strane, najavila otvaranje svoje berze električne energije u martu 2016. Prošle nedelje bugarska berza je počela sa probnim radom. Iako mnogi trgovci ocenjuju da ovaj region ima potencijala, upozoravaju da rast tržišta ograničava nedovoljna transparentnost i teškoće s dobijanjem dozvola za trgovanje. Berze električne energije na kojima se trguje ugovorima za isporuke dan unapred garantuju kupcima i prodavcima transparentne cene električne energije i predstavljaju korak prema uspostavljanju regionalnih tržišta, konstatuje **Reuters**.

Bugarski ministar energije poziva na strpljenje

SOFIJA - Biće potrebno sedam do osam meseci da bugarska domaćinstva budu u mogućnosti da kupuju električnu energiju na slobodnom tržištu, kazala je ministarka energije Bugarske Temenuška Petkova za nacionalnu televiziju u petak povodom otvaranja Nezavisne bugarske berze električne energije u petak. Otvaranje berze je deo procesa početka liberalizacije bugarskog tržišta električne energije, procesa koji zvanično počinje 1. januara 2016. godine, prenose **Novinite**.

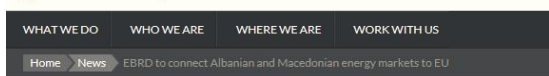

Bulgaria's Energy Min Calls for Patience as Energy Exchange Opens for Test

It will take seven to eight months before Bulgarian household consumers are able to purchase electricity from the free market, Energy Minister Temenuzhka Petkova has told public TV.

Makedonija se uz pomoć EBRD energetske povezuje s Albanijom

SKOPLJE - Makedonska kompanija za prenos električne energije MEPSO gradi 400 kV dalekovod koji će povezati Makedoniju i Albaniju. Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) je osigurala kredit za izgradnju prve interkonekcije električne energije između Albanije i Makedonije, čime će biti poboljšana efikasnost mreže makedonskog operatera. Dalekovod Bitola-Elbasan je deo inicijative Evropske komisije za uspostavljanje koridora za prenos struje istok-zapad, između Bugarske, Makedonije, Albanije, Crne Gore i Italije, uključujući podmorski kabl preko Jadranskog mora. EBRD je s 37 miliona evra podržao izgradnju makedonskog dela dalekovoda od Bitole, gde se nalazi najveća makedonska termoelektrana, do albanske granice, sa podstanicom u Ohridu. Istovremeno s kreditom EBRD-a, Evropska unija će taj projekt finansirati sa 12 miliona evra bespovratnih sredstava (grant) iz predpristupnog programa za zapadni Balkan za 2015, javlja **Finchannel**.

EBRD to connect Albanian and Macedonian energy markets to EU

By Viktorija Melohina
10 Dec 2015
Share this page: [Twitter] [Facebook] [LinkedIn] [Google+] [Email] [Print] [More]

Pojeftinjuje struja u Crnoj Gori

PODGORICA - Crnogorska domaćinstva plaćaće kilovat-sat naredne godine 8,38 centi, bez PDV-a, saznaje Pobjeda u energetskim kompanijama, koje su svoje tabele sa cenama dostavile Regulatornoj agenciji za energetiku (RAE). To znači da će struja za domaćinstva koja imaju dvotarifna brojila biti jeftinija 0,31 odsto, a za jednotarifna 2,5 odsto. Toliko će struja koštati i više od 30 hiljada firmi, čije su poslovne prostorije smeštene u zgradama i kućama, jer se njima ne meri snaga. Ovoj poslednjoj kategoriji potrošača cena električne energije smanjena je za 50 odsto, jer su ranije plaćali znatno skuplje kilovate zbog unakrsnog subvencionisanja, a sada su na nivou iz 2012. godine. Poskupljenje električne energije očekuje samo potrošače na naponu od 10 i 35 Kv, kojih je ukupno 552. Do rasta cena je, kako su Pobjedi rekli stručnjaci, došlo zbog preraspodele odnosa snage i energije zbog smanjenja potrošnje. Cena električne energije za domaćinstva biće, dakle, niža nego ove i prošle godine i skoro na nivou cijena iz 2009 i 2013. godine.

